

РОЗДІЛ I

Я сиджу у велюровому фотелі, відкинувши голову на м'яку спинку. Розглядаю своє відображення у розлогій скляній стелі зимового саду. Світ догори дригом здається значно комфортнішим і цікавішим. У віддзеркаленні тонуть люди, будинки, міста...

Я теж не проти втонути в якомусь іншому вимірі, подалі від сірої будівлі на шістнадцять поверхів, куди щодня ходжу на роботу. Але такої опції серед моїх умінь і навичок, на жаль, немає. Натомість є інші. Багато інших. Прямі – передбачені трудовою угодою. Дотичні до них – такою угодою не передбачені, але ж «вам це найлегше, Богдано Олександрівно», «а чи не могли б ви підстрахувати?», «замовники хочуть розмовляти тільки з вами, ви ж погодитеся в наших спільних інтересах?».

І так без кінця. Отому новенькому покажи, за тим приглянь, не відмовляти ж в особистому проханні шефу. І не шефу також. А тут така гора нововведень, що голова обертом іде: «Кому ж, як не вам, Богдано Олександрівно?».

Руда копиця на голові дедалі більше дратує. От піти б сісти у крісло до перукаря... Одного разу була спроба, але в майстра рука не піднялася! Поважна причина, нічого не скажеш. Більше я не намагалася: мама цього б не простила.

Раз у раз наді мною сновигає у білій сорочці й довгій чорній запасці кельнер. Носить тацю з горнятами кольору морської

хвилі – у тон до фотелів. Насипні шоколадні сердечка на густій пінці збитого молока тримаються, наче на магнітах.

«Ваше лате, будь ласка. Гарного вам вечора». Його натренована ввічливість змушує таки підняти голову з фотелю і відповісти: «Дякую, вам також». Хоча насправді замість вдячності я відчуваю роздратування. Так дістало все навкруги: от починаючи з копиці на голові й закінчуючи цілим стосом документації, яку, сама не знаю навіщо, тягну додому. Ну, як «не знаю»? Знаю: може, попрацюю, ще раз перегляну. Як і вчора. І позавчора. І позапозавчора...

Дурна ти, Дано, та й годі! Була б мудріша – плюнула б на ту роботу. Але ж ні. Не можна. Розумні дівчатка так не роблять. Чемні не роблять. Виховані не роблять. І взагалі. Всі співробітники зайняті сім'ями, дітьми, подорожами, розвагами. То кому ж, як не тобі? Ні дітей, ні сім'ї. Навіть собаки – і того нема, бо коли його вигулювати? Не хочу нічого, зовсім. Може, впасти пластом і лежати? Лежати теж не хочу. Якщо те кляте «нічого» має якийсь вигляд, то саме такий.

Відчуваю, як сили жити й функціонувати у цьому білчиному колесі, мов на сміх названому життям, тануть і тануть. Хоча знаю, що відбудеться за хвилину. Бо це не вперше. Зараз ти, Дано, скрутишся в баранячий ріг зі своїми шмарклями, емоціями, з усіма «можу» й «не можу». І залишишся від тебе, дівчино, тільки те, що треба, ні краплини зайвого.

Розумна й продуктивна Богдана Олександрівна стоїть наді мною і, здається, просто вже бере мене за лікоть двома лише пальцями, вказівним і великим, щоб відвести в кут, наче вчитель математики із жахливих снів.

Усередині, під самим горлом, склавши благально на грудях стиснуті кулачки, скиглить крихітне дівчатко. Воно ховає заплакане личко у поділ маминої спідниці, але не сміє проситися на руки, бо вже велике. Мама, як і Богдана Олександрівна, сильна й холодна. Дівчинці хочеться теплих обіймів, хочеться, щоб хтось широкою долонею витирав слізки і заспокоював: «Ну, не треба, не плач. Усе добре. Я з тобою». Відтак оця долоня своїм теплом накрила б розпатлане волосся, пригрібаючи його

докупи. І можна було б головою уткнутися межі колін, вмостившись, наче в кубельці. І заснути. Мала крізь сон почула б, як ніжно й обережно її несуть на руках, щоб не розбудити. Тихо-тихо кладуть на постіль з рожевими ведмедиками й накривають ковдриною до самого підборіддя. А долоня не опускає відразу голівку на подушку, бо та ще не набралась тепла і сон ще не міцний. «Спи... Спи...» Але цього не стається.

Богдана Олександрівна голосом кельнера каже, що всього десять хвилин – і торговий центр, а разом і їхня кав'ярня зачиняються. Ось рахунок: «Ви карткою чи готівкою?». – «Мені байдуже». – «Однак вибір за вами...» – «За мною, ви впевнені?»

«Карткою», – втручається Богдана Олександрівна й підносить смартфон до простягнутого портативного терміналу. «Дякую, заходьте ще. Гарного вам вечора». – «А можна не йти?» – мене підводять голосові зв'язки. «Ви щось казали? З вами все гаразд?» – кельнер здивовано повертається з уже наміченого до бару маршруту. «Все чудово. Дякую», – вклинюється Богдана Олександрівна, і мені нічого не залишається, як згребти до сумки смартфон, обгорнути шию шовковим шаликом і перевісити через руку літній кардиган. Вечірня прохолода навряд чи відчутна на вулиці посеред розпеченого за день асфальту й автівок.

Торговий центр спішно покидають останні покупці. Вже двічі внутрішнє радіо дякувало їм за відвідини закладу, запрошувало приходити наступного разу і бажало гарного вечора. Змовились мовби з отим гарним вечором! Мені геть не хочеться опинитися у чотирьох стінах із вилизаною до блиску мармуровою підлогою і застеленим без єдиного огріху ліжком. Краще вже – куди ноги несуть...

На саму згадку про самотнє блукання вулицями нічного міста одразу озивається Богдана Олександрівна: «Завтра на роботу на сьому тридцять. Ти пам'ятаєш, що сорок хвилин потрібно мати в запасі, бо раптом корки? І сьогодні якраз той день через два, коли має бути вимите волосся на голові, бо йому вже жодне зав'язування в жодну гульку на потилиці не допоможе. Авжеж, ти знаєш, що це зайва година зранку або звечора. І вибач мені, третій день у тій самій спідниці – тобі має бути

соромно хоча б перед собою. Які джинси? Забудь. Ти не перекупка на ринку й не офіціантка. Тому, дівчино, поквапся, тролейбус від'їжджає за хвилину».

Я бачу, як уже сиплють іскрами тролейбусні роги. Щоб устигнути, треба набратися чи то сміливості, чи то нахабства і ступити кілька кроків на пішохідний перехід, бо чекати ввічливого водія, котрий зупиниться, можна довго. Цю місію бере на себе молодик у навушниках на пів голови. Добігати на підборах не надто зручно, але... Автомобіль, якщо що, у гаражі. І не з його волі. «Вибір завжди за мною?»

На зупинці тиснява, аж бракує повітря. В голові паморочиться – і я не знаю, що мені варто зараз робити, а чого не слід. Поруч стоять дівчата, хихочуть – і море їм по коліна. Їхній сміх пурхає понад заклопотаними головами тих, що нетерпляче позирають хто на годинник, хто на мобільний телефон.

Хвиля людей несе мене до тролейбуса, а я розвертаюсь у протилежний бік. «Дівчино, всі туди, а ви звідти?» – «Даруйте, номер тролейбуса переплутала». – «Добре, що не номер квартири». Люди у громадському транспорті рідко бувають увічливими: їм натоптують пальці, наштовхують боки, і їм, як завжди, бракує хвилини-двох, аби кудись устигнути.

«А переплутати номер квартири мені раніше на думку не спадало, треба розглянути як варіант», – ця фраза мене підбадьорює, і я всміхаюся назустріч своїм божевільним думкам. Богдана Олександрівна зневажливо дивиться на мене. «Іди ти під три чорти, дай мені спокій!» – визвіряюся. «На сьогодні я маю інші плани!» – мимоволі промовляю вголос, на що якийсь дядечко, міцно тримаючись за поручень, кидає просто мені в обличчя: «Ще скажіть, що всі ці люди входять у ваші інші плани». Мені соромно, збоку переможно хмикає Богдана Олександрівна. Попри все, пробиваюся до виходу. Куди ж я, власне? А зрештою, яка різниця? У нікуди – це найточніша відповідь.

Однак «у нікуди», зважаючи на взуття, вирішую все ж таки під'їхати. Ось і маршрутка: в кінці робочого дня у великому місті всього вдосталь – і людей, і транспорту. За хвилину опиняюся серед знаних пахощів: усі бензини, перегари і сім потів укупі,

запечатані парфумами від «Ейвон» чи «Оріфлейм», вливаються під шкіру й просочуються у кров. Тролейбуси таки мають перевагу: бодай таку, що вони більші.

Маршрутка їде не до мого мікрорайону. От і добре. Додому повертатимусь пішки. І, ймовірно, босоніж. Богдана Олександрівна ладна мене прибити через ключі від зручної «тойоти короли», що вже понад два тижні без діла валяються в сумочці.

Вітерець на підсвідомо вибраній для виходу зупинці відсвіжує думку про переплутаний номер квартири. І фантазія набагато охочіше хапається за це, аніж за щось інше.

Моє «нікуди» виявилось не таким уже й «нікуди»: університетські гуртожитки, де я чесно відкантувала своїх п'ять років. Гуртожитський дворик, на превелику втіху моїм ще взутим ногам, неподалік. На тлі кількох сотень метрів кубічних повітря, затиснутого зусібіч поверхівками, погляд вихоплює лавочку з кущем майже відцвілого жасмину. Той стримить надламаними галузками і саме в такій позиції здається важливою деталлю цього пошарпано-вицвілого екстер'єру.

Я сідаю, заплющую очі й розчиняюся у цих сотнях однаково засвічених віконеч. Із мого тіла поволі випаровуються запахи маршрутки. Хоча тут – свої смажені картоплі, гріті борщі й підсмажки з моркви та цибулі, а все ж вдається хоч трохи затагнути до легень відчуття вечірнього спокою. Він, спокій, спатиме ось тут, на цих галузках, а не за жовтуватого-гірчичними шторами, з-під яких на підвіконнях нижнього поверху визирають стосики книжок упереміш із повними й порожніми банками та контейнерами різних ґатунків. До горла підступає нудота. Таки було достатньо часу, щоб забути про це.

На підвіконні другого поверху курять хлопці-дівчата, групками й поодиночі. На третьому – цілюються: дівчина сидить, а хлопець, розіп'явши їй руки, так захопився процесом, що заскотчене віконне скло може й не витримати. Її волосся розповзається чудернацькими формами з кожним порухом голови. У гуртожитку навпроти на балконі хихочуть хлопці. Вони, мабуть, також не відмовилися б опинитися на місці цього щасливчика. Я ж, якби зав'язати вуха й очі Богдані Олександрівні, не відмовилася б опинитися

на місці дівчини. Теоретично. Бо практично Богдана Олександрівна все одно перемаже. Навіть із зав'язаними очима. Вона завжди перемагала. Перемагала і в шістнадцять, і у двадцять, перемагає і в теперішні тридцять сім. Бо тільки в думках і фантазіях я можу бути сильнішою за неї, а у вчинках і діях – ніколи. Тисячу разів у житті ладна була її вбити, але щойно ми ставали віч-на-віч – вона виявлялася сильнішою. Вона й досі говорить голосом і тоном моєї мами, маминими готовими фразами: «Ти мусиш... Тобі не личить... Зважай... Врахуй...». І лише зрідка – «май на увазі».

Я ношу в собі маленьку Даночку, яка хоче когось любити і благає, щоб любили її. А за мною – невідступно – крок у крок іде Богдана Олександрівна: впевнена, холодна й нещадна. З відшліфованим набором правил і обов'язків, стягнутих докупи з усіх усюд. Навіть не пригадаю, коли я перестала вести внутрішні діалоги з мамою і розпочала з нею. Бідний Фроїде, не плач.

А втім, іноді – вкрай рідко – Богдана Олександрівна все ж таки мені поступається. Це трапляється зазвичай наприкінці весни, особливо перед грозою. Моя сила тоді зростає, а її маліє. Ось і сьогодні я відмовилася їхати на роботу автівкою. І вчора. Відмовилася після роботи затриматися в офісі. Однак робочий ноут таки волочу за собою повсюди, наче він ще одна частина тіла. Та що там: другий за важливістю орган після голови! Його присутність поруч – вимога Богдани Олександрівни. Він займає так багато мого особистого простору, що в цьому просторі не залишається місця для когось іншого. Наприклад, чоловіка. Адже нормально у цілих тридцять сім бачити поруч із собою чоловіка? Живого. Справжнього. Чи ні? А мати подругу? Ах, це ж такі дрібниці! Де набрати часу для пустопорожніх жіночих розмов за чашкою кави? А обов'язково пустопорожніх? Не знаю, бо звідкіля мені це знати?

Але так, іноді мені вдається вибороти щось у Богдани Олександрівни, як оце з автівкою. Проте взути туфлі без підборів, а замість спідниці-олівця натягнути вільні джинси – ні. Її бере гору. Там, де йдеться лише про мене, сяк-так ще можна

поборотися за свої бажання, а коли з'являється ще бодай хтось, навіть сторонній чи випадковий спостерігач, шанси падають до нуля.

Вона ніколи не дозволила б отак цілуватися в освітленому вікні, на очах у мешканців кількох гуртожитків. І не дозволяє нічого, що суперечить її-маминому світогляду. А спробуй знайди, що не суперечить! Я більше не витримую ані середовища, ані самотності, в яких вони мене ув'язнили.

Постаті тих, що цілувалися на підвіконні, поволі сповзли додолу. Із центрального входу вигулькує зграйка хлопців-дівчат. Дівчатам личать їхні кеди, рвані джинси і зав'язані вузликом футболки, що передбачливо оголюють животи. Під вуличним ліхтарем увиразнюється (мовчи, Богдано Олександрівно!) надто концентрований макіяж. Усі веселі, безтурботні. Хлопці крутяться довкола своїх принцесок, мов вужі на сковорідці. «Де моїх сімнадцять?» – «Ага, наче б ти собі у своїх сімнадцять пішла отак голіпуца, яскравий макіяж, хі-хі, ха-ха...» Ні, я так ніколи не сміялася.

Несподівано для себе я покидаю свій жасминовий прихисток і йду за ними, хоч і розумію, як це безглуздо. Що я хочу побачити? Як голодні хлопчачі руки торкаються відкритих і закритих частин тіла, як сміливо, не зустрічаючи опору, мігрують по всіх впадинах і округлостях? Їх ніхто не відштовхує, ніхто від цих рук не втікає. Вони залишають свої сліди, мітки, щоби повернутися сюди знову. І не має значення, чи тіло це досконалої форми, а чи все ж помітна його залежність від калорійних тістечок. Це те, що вабить до себе протилежну стать. Дійсність завжди значно простіша, ніж фантазія. «Ускладнення речей спричинює апріорі сприйняття цих речей». Філософія. Другий курс. Але ж як тобі до лиха самотньо!